

טיול 'עמיתים לטיולים' אל תל תרצה

"יפה את רעיתי כתרצה נאנה פירושלם:" (שיר השירים ו, ד) כך מתאר בעל ספר תהילים את תרצה, אחת מערי הבירה של ממלכת ישראל. ולא סתם, משום שתרצה יושבת באחד מאזורי הארץ היפים והפוריים והעשירים, בינות למעיינות המזרחיים השופעים ביותר. אולם, תרצה אינה חשובה רק ביופיה והעושר הטבעי שלה במשאבי טבע ונוף, אלא, בשל קורותיה במקרא, כאלו שנטועים בהיסטוריה של עמנו, אירועים מכוננים, שנשכחו בלהט אירועי עלייתם ונפילתם של שושלות המלוכה בממלכת ישראל, ובתרצה, אירעו כמה מן האירועים המיוחדים והמרתקים בעלילות ממלכת ישראל.

מלך תרצה הכנעני, מופיע ברשימת המלכים שהרג יהושע במסע כיבוש הארץ וההתנחלות, אולם זו חוזרת לכותרות דווקא ובצל אירועים קשים בין ממלכת יהודה ובין ממלכת ישראל לאחר הפילוג בימיו של רחבעם בן שלמה, כאשר ירבעם בן נבט מולך על עשרה שבטים, אולם נבואת ה' בידי אֶחֶיהָ הַשִּׁילְנִי על בית ירבעם מתגשמת, בהפיכתו של בַּעְשָׂא, שמבצע הפיכה והורג את נדב בנו של ירבעם שמלך אחריו, ומכה את כל בית ירבעם ולא משאיר להם שריד.

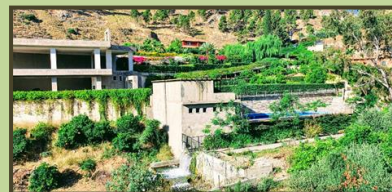
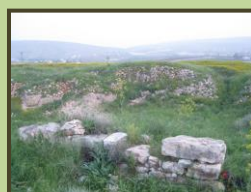
בַּעְשָׂא שמבקש להקים שושלת מלוכה חדשה בישראל, מחליט גם להעביר את בית המלוכה ועיר הבירה לתרצה, לא סתם נבחרה עיר זו כמקלט לבית המלך, ראשית היא יושבת במקום בטוח על תל בלב עמקו הרחב של נחל תרצה, ועל דרך הרוחב ממזרח עבר הירדן, למערב אל הים, כך שיוכל המלך להזעיק סיוע מכל כוון, או להימלט לכל כוון, וכן לחבר בין שבטי ארץ ישראל, לשבטי עבר הירדן. וכן בשל העורף החקלאי העצום שמספק אזור שופע מים זה שסביבות העיר, בַּעְשָׂא מולך בתרצה 24 שנים, נפטר בשיבה טובה, ובנו אֶלָה בן-בַּעְשָׂא, מולך במקומו,

אולם כעבור שנתיים, ודרמה גדולה מתרחשת בקורותיה של ממלכת ישראל, וזאת כאשר זָמְרִי, אחד משרי המלך, מנצל את המצב שבו הקבינט הביטחוני ושירי הצבא נמצאים בקרב מול פלשתים הרחק מן הארמון, ורוצח את אֶלָה בן-בַּעְשָׂא, וממליך את עצמו תחתיו, אולם הצבא שומע ומזדעזע, וכעבור שבוע בלבד, ממליכים העם את עָמְרִי לשר-צָבָא על-יִשְׂרָאֵל, וזה עולה על תרצה עם צבאו, וצר עליה, זמרי הלכוד בעיר מחליט לשלוח יד בנפשו, ומספר התנ"ך - וַיָּבֵא, אֶל-אֲרָמוֹן בֵּית-הַמֶּלֶךְ; וַיִּשְׂרֹף עָלָיו אֶת-בֵּית-הַמֶּלֶךְ בָּאֵשׁ, וַיָּמָת. דרמה גדולה, המלך הקושר, מצית את הארמון על עצמו ומתאבד,

אולם הדרמה נמשכת, כאשר נחלק עם יִשְׂרָאֵל, לחצי: חצי העם הִיָּה אַחֲרֵי תִבְנִי בֶן-גִּינָת, לְהַמְלִיכוֹ, וְהַחֲצִי, אַחֲרֵי עָמְרִי. אך לבסוף תִבְנִי מת, ועָמְרִי עומד כמלך יחיד בראש ממלכת ישראל, הנה כאן בתרצה, הומלך הראשון לאחת משושלות המלוכה החזקות בממלכת ישראל, שושלת בית עָמְרִי, המוכרת דווקא בשל תקופת מלכותו של אַחָאָב בּוֹ, אולם עָמְרִי מחליט כעבור 3 שנים, להעביר את עיר הבירה לעיר חדשה שייסד ובה יקים את בירתו, זו שומרון הבירה שמאז הופכת לעיר הבירה המפורסמת של ממלכת ישראל.

הנה קורותיה של עיר אחת שמספרת על רבות מקורותיה של ממלכת ישראל, ועיר זו השפיעה כל כך, עד כי היא משווים אותה לירושלים.

אלא שמאז מים רבים עברו בנחל תרצה שבלבה שוכנת עיר, ארץ ישראל עברה מיד ליד, וב-1948 עת זיכה אותנו ה' יתברך בתחילתה של גאולה, נותר האזור עדין בידיים ערביות, ואלו אף הקימו ממש למרגלות העיר המקראית, מחנה פליטים גדול שנקרא בשם הנחל "מחנה פרעה", אך הנה ב-1967 זכינו להשלים את המהלך בעצמאות ישראל, והאזור חזר ליד ישראל, ואף בסמוך לעיר המקראית הוקם מחנה צבאי, בית מעצר, ומתקן שב"כ, והאזור הפך אסטרטגי וחשוב, אולם לצערי, הסכמי אוסלו קרעו שוב את האזור מידינו, ומחנה פרעה



וסביבתו הפכו קן צרעות לטרור, המחנה התפשט והחל לנגוס בתל המקראי, ואם לא נתעשת, לא יישאר עוד דבר, להראות לילדינו.

כיום ניתן עדיין לראות באתר את חומותיה של העיר, ואת שרידי מבנים שהיו בה, כולל מתאר רחובות, ואף בית ארבעת המרחבים יפייפה, סממן בולט לנוכחות ישראלית בתקופת המקרא, וכן שרידי מבנה ציבורי (אולי הארמון?) אולם חפירות שוד רבות ועבודות פיתוח כולל דרך העוברת על התל. גורמות לנזקים בלתי הפיכים, למותר לציין כי האתר לא נחפר.

מיקומו של התל בלב אזור עוין רווי טרור ואלימות, מהווה אתגר לצה"ל לאבטח טיולים לאתר מורשת זה שאף נמצא בשטחי הרש"פ, ועל כן לא טיילה אף קבוצת מטיילים ישראלית במקום מאז שנות ה-80, וביקורים באתר נעשים במחתרת, אולם כעת, ובחסדי ה' ובמאמצים של עמית אררט, הביע המח"ט הנוכחי (מח"ט הבקעה) את הסכמתו, באופן תקדימי לאפשר הכנסת עשרה אוטובוסים באור ראשון של בוקר, לבקר בתל מורשת זה שעליו העיר תרצה, ואף לאפשר בהמשך ביקור במעיינות השופעים של הנחל, עיינות בידאן (על שם בדן העיר המקראית) וכבר אמרה הנביעה, כי כך היא גאולתם של ישראל, קמעה קמעה, בביקור הראשון נכנסים באור ראשון, ובהמשך לאור השמש ובדרך המלך.

ועל כן אנו רואים חשיבות רבה בתמיכה בקיום טיול היסטורי ונדיר זה, זו היום הדרך השקטה והפשוטה לחזור לארצנו רגב אחר רגב.

בעמיתות איתנה,

מאיר רוטר - סייר וחוקר ארץ ישראל

